

Avatud Eesti Fond 2017
Ellu viidud ja toetatud algatused

Tallinn 2018

Ellujäämise ja elluviimise aasta 2017

Mall Hellam

Avatud Eesti Fondi juhataja

2017. aasta oli Avatud Eesti Fondi jaoks märgiline, sest esmakordselt oma pika, 27-aastase ajaloo jooksul, muutusime toetuste väljajagajast sajaprotsendiliselt ise projektide algatajaks ning elluviijaks.

Oleme oma pikalt kogunenud kompetentsi toel – või nagu ütleks ühiskonnateaduste klassik Pierre Bourdieu, „sümboolse kapitali“ abiga – muutunud ka omamoodi infokeskuseks, kes oskab õigel ajahetkel ühendada erinevaid algatusvõimelised inimesed ja organisatsioonid nii siit- kui sealtpoolt piire. Meil on nii kogemusi kui usaldusväarsust. Kuigi meie igapäevane koostöö Avatud Ühiskonna Fondide (*Open Society Foundations, OSF*) võrgustikuga on tänaseks jäänud seljataha, oleme me nabanööri-pidi siiski seotud ning suhtleme pidevalt nii tänaseks iseseisvunud Euroopa fondidega kui OSFi peakontoriga New Yorkis, Londonis ja Budapestis; lisaks mõttekeskustega Brüsselis ja Barcelonas. Oleme nii ideede genereerija kui platvorm ning arvatavasti kõige ilmekamalt tuleb

see esile meie demokraatia-suunalises tegevuses, kus erilist tähelepanu vajab Venemaa habras vabakond.

Arutelusari Venemaa Häälde oli 2017. aastal väga hoogne ning selle raames toimus ühtekokku tervelt kuus diskussiooni. Mullune kevad tõi Venemaale õrnad lootusetuuled, et vene demokraatlikult meelestatud noored on valmis hakkama oma riigi valitsemisel kaasa rääkima. Kümnetes vene piirkonnakeskustes väljaspoolt Moskva ja Sankt Peterburgi metropole toimusid väljaastumised korrupsiooni ja avaliku riisumise vastu, mis tõid tänavatele protestima ka teismelised. Selles käisid Tallinnas „Noorte hääle“ nime all rääkimas noorema põlve kodanikuaktivistid. Aasta teise arutelu Venemaa Häälte sarjast, mis keskendus avalikule arvamusele Venemaal, korraldasime kahasse Lennart Meri Konverentsiga. Ettekande tegi Venemaa üks säravamaid sotsiolooge, Juri Levada analüüsikeskuse uuringujuht

Aleksei Levinson. Tulemusi analüüsis kriitiliselt Vene-USA päritolu Moskvast elav ajakirjanik ja kirjanik Anna Arutunjan, modereeris juba 2014. aastast Eestis elav ajakirjanik ja ühiskonnakriitik Artemi Troitski. Koostöö Põhja-Euroopa ühe tunnustatuma välispoliitika-alase konverentsiga osutus niivõrd sujuvaks, et loodame sellest kujundada uue traditsiooni.

Sellest joonistub välja 2017. aasta veel üks uus märksõna ehk senisest tihedam koostöö. Eestis on mitmeid uuringukeskusi ja vabaühendusi, kellega meil leidub erinevaid kokkupuutepunkte ning ühiseid ettevõtmisi korraldades on meil võimalik võimendada ka üksteise sõnumeid. Üheks uueks koostööpartneriks ning heaks toetajaks oli meile 2017. aastal Eesti Kultuurkapital, kes aitas meil siia tuua legendaarse Vene kirjaniku ja satiiriku, oma 80. juubelit tähistanud Vladimir Voinovitši. Koostöös Eesti Kirjanike Liidu ja kirjastusega Tänapäev rõõmustasime Kirjanike Maja Musta Laega saalis puuduolevate lisatoolide üle, niivõrd suur oli publikuhuvi. Juba 4. aastat järjest kogunes vene ühiskonna- ja kultuurihuviline publik Käsmu mändide alla, kus lahati sõnavabadust Venemaal ning krimmitatarlaste olukorda ning Kulka toel toimus režissöör Askold Kurovi filmi „Venemaa riik Oleg Sentsovi vastu“ esmaesitlus. Olgu öeldud, et igasuguseid illusioone Venemaast kui õigusriigist purustav film nautis hiljem publikumenu ka aasta lõpul PÖFFil. Filmi ning Venemaa tegelikkusega jätkasime ka sügisel, mil vene rahvusvaheliselt üks tuntumaid opositsiooniaktiviste Vladimir Kara-Murza käis siin rääkimas olukorrast Venemaal

ning esitles filmi oma mentorist ja sõbrast, 2015. aasta veebruaris Moskva kesklinnas brutaalselt mõrvatud Boriss Nemtsovist. Meenutuseks, et ka 2017. Aasta alguses, mil festival DocPoint näitas noore režissööri Zosja Rodkevitsi filmi „Minu sõber Boriss Nemtsov“, korraldasime kinos Artis filmi järel arutelu tema poliitilisest ja ühiskondlikust pärandist ning demokraatlike reformide võimalustest tänapäeval Venemaal. Aasta viimased Venemaa Häälde kogunesid detsembrikuus, suunates pilgu juba 2018. aasta märtsi presidendivalimistele. Meil oli väga hea meel kuulata Venemaal väga hästi tuntud ja tunnustatud uurivaid ajakirjanikke, kes lisaks poliitilisele olukorrale rääkisid ka Venemaa õigusruumist, sotsiaalprobleemidest ning vabakonnas toimuvast.

Lisaks Venemaale saime 2017. aastal abikäe ulatada ka ausat ja läbipaistvat riigivalitsemist väärtustavatele valgevenelastele, kes õppisid meie parimatelt ekspertidelt Valgevene suurima sõltumatu uudisteportaali Charter97.org kaitsmist riiklikult toetatud küberrünnakute eest. Nii uudisteportaali juhtkond kui serverid asuvad füüsiliselt Poolas, kuid president Aljaksandr Lukašenka aparaat mõistab hästi, et kontroll info üle on tema režimile eluliselt tähtis.

Olid ka mõned meist sõltumatud tagasilöögid: näiteks ei saanud me teist (?) korda oma ajaloo jooksul tähistada Avatud Ühiskonna Foorumit, mille peaesinejaks pidi olema endine Kanada poliitik, praegune Kesk-Euroopa Ülikooli (CEU) rektor Michael Ignatieff. 2017. aasta hakul

ehk veidi enam kui aasta enne Ungari uusi presidendivalimisi läks Ungari lahti sõna otseses mõttes nõiajaht George Sorosile ning tema asutatud ülikoolile, aga laiemalt ka kogu vabakonnale ning kodanikuruumile. Veel tänasekski pole kindel, et vaatamata oma kõrgele akadeemilisele mainele maailma ülikoolide paremikus ning õppekavade akrediteerimisele ka Ungaris, kas Kesk-Euroopa Ülikool saab segamatult oma tegevust Budapestis jätkata. Rektori ettevaatlikkus suurte avalike esinemiste osas oli seega meie jaoks mõistetav, kuid loodame, et meil on tulevikus siiski võimalik teda Eestis esinemas kuulata.

Ehkki eelnevast võis jääda mulje, et oleme oma pilgud ja tegevuse suunanud ainult ida suunas, ei unustanud me ka Euroopat. Aasta alguses korraldasime üheskoos vabaühenduste liidu EMSL ning Riigikantseleiga Eesti EL Nõukogu eesistumisele pühendatud arutelud Tallinnas, Narvas ning Tartus. Aasta lõpus leidis aset mitmeaastase projekti Uus Euroopa Lepe (*New Pact for Europe*) lõppraporti esitlus, mis pälvis samuti meediahuvi ning pani arutlema otsuste üle, mis tuleb vastu võtta siin ja praegu. Ehkki valminud konkreetsete soovitusel Euroopa Liidu reformimiseks on olulised, tähtsustaksin vabakonna poolt vaadatuna protsessi ennast veel rohkemgi: see tõestas, et erinevate osapoolte vahel on võimalik poliitiliste küsimuste arutlemisel niimoodi tulemuslikku koostööd teha, et poliitikud teemat ei kaaperda ja rohujuuretasandilt võrsunud soovitusi võetakse ka arvesse.

2017. aastal said olulise alguse mitu suuremat teemat, mille kasvamist ja arenemist loodame näha alles paari järgmise aasta jooksul. Üheks neist on vabakonna, ettevõtjate, ettevõtlus-organisatsioonide ja aktiivsete inimeste algatus, mille eesmärk on tuua ühiskondlikku inforuumi arusaam, kuivõrd tõsist probleemi kahanev rahvaarv meie keele, kultuuri ja elukeskkonna säilimisele kujutab. Algatuse asutajaliikmed on Avatud Eesti Fond, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Koostöö Kogu, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, Eesti Tööandjate Keskkliit, Mainor AS, Tallinna Tehnikaülikool, Teenusmajanduse Koda ja mitmed teadlased ning erinevate elualade aktiivsed Eesti inimesed.

2017. aasta tähendas nii suure ja eripalgelise-huvilise seltskonna jaoks paljuski ettevalmistusi konkreetseteks tegevusteks, kuid toimus ka kaks inimvaraga seotud arutelu. Esimene neist toimus kahasse Arvamusfestivali aruteluklubiga ja kandis pealkirja „Kuidas luua Eesti suuremaks?“ Küsisime, milliseid katsumusi näevad ühiskonnas erinevate valdkondade esindajad ning millist koostööd vajame, et hea oleks nii siinolijail kui ka saabujail? Rääkisime sellest, kui suures Eestis me tahame elada, kas ja millist ühiskondlikku kokkulepet meil selleks vaja on ja milline võiks olla meie ühise tegevuse mõju. Oma arutelu korraldasime ka tänavu juba 5. sünnipäeva tähistanud Paide Arvamusfestivalil, kus ühendasime tervelt kolm meie jaoks südamelähedast teemat: ränne, Venemaa ning noored. Nimelt arutleti meie eestvedamisel Noortealal, miks on uussisserändajad Venemaalt valinud oma

uueks kodumaaks just Eesti ning millised on nende tulevikuväljavaated siia ka jääda. Ka aasta lõpul ootasime suuri uudiseid: sügisel kandideeris Avatud Eesti Fond koos vabaühenduste liiduga EMSL Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetuste 2014-2021 finantsperioodi raames vabakonnale suunatud toetusprogrammi Active Citizens Fund operaatoriks. 2018. aasta alguses saabuski teade, et meie ühine pakkumine on välja valitud. Fondi kogumahuks Eestis on 4 miljonit eurot

ning esimese taotlusvooru loodame avada 2018. aasta sügisest. Ehkki oleme Vabaühenduste Fondi toetusi jaganud välja ka kahel eelmisel programmiperioodil, on seekord suurem nii mahti kui põneva komponendina lisandunud koostöö vabaühenduste liiduga. Niisiis jätkame ka 2018. aastal kõigi samade suundadega millega ka 2017, ainult et veelgi aktiivsemalt ja suuremas mahus. Me ei ole mitte ainult ellu jäänud, vaid ka ellu ärganud!

Avatud Eesti Fondi algatused 2017

TULEVIKU EUROOPA		
Avatud Eesti Fond	EL eesistumist tutvustab sari „Euroopal veab, Eesti veab!“	20 193
	Arutelusarja New Pact for Europe (Uus Euroopa Lepe) lõppraporti esitlus	2 000
KOKKU: 22 193 EUR		
DEMOKRAATIA VENEMAAL		
Avatud Eesti Fond	Arutelusari Venemaa Hääled	23 350
	Vabakonna toetusprogramm	351 715
	Kodanikualgatuse töötoad ja KOV valimisvaatlus	25 673
	Venemaa Hääled Käsmus: Võim ja vaim. Dokfilmi „Venemaa riik Oleg Sentsovi vastu“ esmaesitlus. Eesti Kultuurkapitali toetus.	4000
	Venemaa Hääled: legendaarne Vladimir Voinovitš. Eesti Kultuurkapitali toetus.	1600
KOKKU: 406 337 EUR		
DEBATT JA DIALOG		
Avatud Eesti Fond	Koosmeele preemia 2017	2500
	Arvamusfestival 2017, AEFi paneel ja Noorteala	4000
	Teekond Eesti 2100 – Kuidas me kestame? võrgustikutöö	6840
	XXII Avatud Ühiskonna Foorum	11 438
	Meedia ja kodanikuühiskond 2017	35 000
	Osalus ja kaasamine: piiriülene koostöö Euraasiaga	77 713
	Võrgustikevaheline koostöö (liikmemaksud, sõidud)	12 438
KOKKU: 149 929 EUR		
2017. aasta KOKKU: 578 459 EUR		